

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
Факультет управління фінансами та бізнесу
Кафедра фінансового менеджменту

Затверджено
на засіданні кафедри фінансового менеджменту
факультету управління фінансами та бізнесу
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 5/1 від 30 грудня 2020р.)

Завідувач кафедри _____ проф. Ситник Н.С.

СИЛАБУС

з навчальної дисципліни
«Бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва»,
що викладається в межах ОПП «Фінанси, митна та податкова справа»
першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти
для здобувачів спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Львів 2020 р.

СИЛАБУС

курсу «БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Галузь знань 07 *Управління та адміністрування*
Спеціальність 072 *«Фінанси, банківська справа та страхування»*
Освітня програма *«Фінанси, митна та податкова справа»*

Факультет/ кафедра, за якою закріплена дисципліна		Факультет управління фінансами та бізнесу/ кафедра фінансового менеджменту	
Ступінь вищої освіти		Бакалавр	
Статус дисципліни		Нормативна навчальна дисципліна	
Семестр		Шостий	
Форма навчання		Денна	
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин		4 кредити/120 годин	
Викладачі дисципліни		Смолінська Софія Дмитрівна <i>к.е.н., доцент</i>	
Контактна інформація про викладача		Профайл викладача курсу доц.Смолінської С.Д.: https://financial.lnu.edu.ua/employee/smolinska-sofiya-dmytrivna Електронна пошта: sofiya.smolinska@lnu.edu.ua	
Консультації з питань вивчення дисципліни		Доц. Смолінська Софія Дмитрівна Вівторок: 14.00-15.00 год. (вул. Медової Печери,53, ауд. 112)	
Мова викладання		Українська	
Сторінка курсу			

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Коротка анотація дисципліни	Дисципліна “Бюджетування діяльності суб’єктів підприємництва” передбачає ознайомлення з системою бюджетування на підприємстві, що є одним з комплексних методичних підходів, що дозволяє створити внутрішній механізм управління його ресурсами, який охоплює всі сторони діяльності суб’єкта господарювання. За змістом бюджетування виступає технологією планування, обліку, здійснення контролю й аналізу фінансових і матеріальних потоків.
Мета дисципліни	Предметом навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб’єктів підприємництва» є фінансово-господарська діяльність підприємства, направлена на обґрунтування й реалізацію управлінських рішень і відображена в системі бюджетів. Метою вивчення дисципліни «Бюджетування діяльності суб’єктів підприємництва» полягає у наданні студентам знань про завдання і методи складання бюджетів та використання їх в якості інструменту планування і контролю в поточній виробничо-комерційній діяльності підприємств. Завдання вивчення дисципліни «Бюджетування діяльності суб’єктів підприємництва» полягають у: - з’ясуванні передумов та переваг впровадження бюджетування на підприємствах; - вивченні сутнісно-змістових елементів системи бюджетування; - оволодінні методологічними прийомами складання бюджетів; - вмінні використовувати бюджети для оперативного контролю реалізації управлінських рішень.

**Література для
вивчення
дисципліни**

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
7. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
8. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
10. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1160-15>.
11. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI // Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
12. Бюджетування зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібн. / Кузьмін О.Є. та ін. Львів : Видавництво «Растр-7», 2014. 242 с.
13. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
14. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М., Гунченко М. В. Контролінг для менеджерів : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2013. 303 с.
15. Основи бюджетування : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / за заг. ред. Л. П. Батенко. Київ : КНЕУ, 2010. 202 с.
16. Терещенко О. О. Фінансовий контролінг : навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.
17. Ачкасов А. Є., Охріменко В. М., Мількін І. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2014. 277 с
18. Білик М. Д., Белялов Т. Є. Фінансове планування на підприємстві: навч. посіб. Київ : ПанТот, 2015. 436 с.
19. Бочаров В. В. Финансовое планирование и бюджетирование : учеб. пособ. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГЭУ, 2013. 90 с.
20. Бюджетирование: учеб. пособ. / под общ. ред. В. А. Кожина. Нижний Новгород: ННГАСУ, 2016. 245 с.
21. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення 15.12.2019).
22. Дохід : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 29.11.1999 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення 15.12.2019).

	23. Экономика предприятия : учебн. / под ред. А. П. Гарнова. — Москва : Издательство Юрайт, 2016. 303 с. 24. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Затверджене наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13(дата звернення 15.12.2019). 25. Короленко С. М. Організація системи бюджетування на підприємстві. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. 2016. Вип. 32(1). С. 291-296. 26. Кудлак В. Я. Фінансове планування та прогнозування : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ, 2016. 94 с. 27. Ліхоносова Г. С., Нецвітаєва О. І. Механізми бюджетування діяльності підприємства : можливості управління фінансовою безпекою. Часопис економічних реформ. 2019. № 3. С. 24-30. 28. Михайленко О. В., Свірдкіна К. В. Розробка, впровадження та автоматизація процесу бюджетування на підприємстві. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. № 3 (71). С. 240-246. 29. Орленко С. С. Система бюджетування як інструмент ефективного управління фінансовою діяльністю підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 10. С. 62-65. 30. Партин Г. О. Фінансовий контролінг : навч. посібн. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 232 с. 31. Савчук В. П. Финансовое планирование и разработка бюджета предприятия 96 с. URL: http://www.management.com.ua/finance/fin018.pdf (дата звернення 15.12.2019). 32. Стецюк П. А., Корнійчук Г. В. Бюджетування в системі управління фінансовим потенціалом підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1 (23). С. 12-19. 33. Финансовое планирование и прогнозирование : учеб. пособ. / под общ. ред. Е. А. Разумовской. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2017. 284 с. 34. Хруцкий В. Е. Внутрифирменное бюджетирование. Теория и практика: учебн. Москва : Юрайт, 2018. 457 с. 35. Чаюн І. О., Серебринський В. Ф. Проблеми формування системи бюджетування діяльності підприємства. Економіка і суспільство. 2017. № 9. С. 705-711. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/9_ukr/120.pdf (дата звернення 15.12.2019). 36. Шило Ж. С. Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання : конспект лекцій. Рівне : НУВГП, 2014. 61 с.
Обсяг курсу	Аудиторні години: 48 годин <i>з них</i>: - лекції 32 години - семінарські/практичні заняття 16 годин - самостійна робота 50 годин - індивідуальна робота 20 годин
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде : а) знати: - місце бюджетів у діяльності фінансів суб'єктів підприємництва України; - склад та структуру фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва; - сутність фінансового механізму суб'єкта підприємництва; - класифікацію витрат суб'єкта підприємництва на виробництво і реалізацію продукції; - сутність прибутку як економічної категорії; - принципи розподілу і використання прибутку суб'єкта підприємництва; - джерела утворення та відновлення основних засобів суб'єкта підприємництва; - сутність та джерела капіталовкладень; - сутність і структура оборотних засобів суб'єкта підприємництва; - види і принципи фінансового планування суб'єкта підприємництва; б) уміти: - охарактеризувати суть і функції бюджетів суб'єкта підприємництва, склад фінансових ресурсів та сфери фінансових відносин; - здійснювати оцінку прибутковості продукції суб'єкта підприємництва;

	- визначати фінансові результати діяльності суб'єкта підприємництва, розраховувати плату за користування кредитом; - здійснювати аналіз відхилень фактичних результатів від планових; - аналізувати фінансовий стан суб'єкта господарювання у частині його активів та зобов'язань; - використовувати звітність як інструмент фінансового аналізу й управління фінансами підприємства;
Ключові слова	Бюджет, підприємство, фінанси, грошові кошти, прибуток, інвестиції, інновації, планування, звітність
Формат курсу	Очний Проведення лекцій, семінарських/практичних занять, консультацій.
Теми	Тема 1. Місце фінансового планування в системі управління підприємством Тема 2. Сутність бюджетного методу управління підприємством Тема 3. Типологія бюджетів Тема 4. Методи бюджетування Тема 5. Формування системи бюджетування на підприємстві Тема 6. Структуризація підприємства для цілей бюджетування Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів Тема 8. Формування фінансових бюджетів підприємства Тема 9. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах Тема 11. Мотивація і відповідальність в бюджетуванні Тема 12. Інформаційні технології в бюджетуванні
Підсумковий контроль, форма	Поточний контроль/ залік
Пререквізити	"Мікроекономіка", "Фінанси підприємств", "Гроші і кредит", "Статистика", "Фінансовий аналіз", "Бухгалтерський облік"
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Поєднання традиційних і нетрадиційних методів навчання з використанням інноваційних технологій: навчальна дискусія, лекції-візуалізації, семінари-дискусії, мозковий штурм, імітаційна ділова гра, захист кейсів: - лекція (оглядова/тематична); - семінарські/практичні (презентація/дискусія /метод кейс-стаді/робота в малих групах).
Необхідне обладнання	Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, підсумковий контроль) і програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: Microsoft Teams, Microsoft Forms, Zoom, Moodle, Microsoft Outlook.
Критерії оцінювання	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: • практичні (семінарські) – 35 балів • самостійні (ІНДЗ)- 15 • модуль: максимальна кількість – 50 балів Підсумкова максимальна кількість – 100 балів. Політика щодо дедлайнів та перескладання: - усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін; - самостійна робота включає в себе самостійне опрацювання питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс або ж були розглянуті коротко, їх поглиблене опрацювання за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу; - індивідуальну роботу студент виконує самостійно, відповідно до методичних

	вказівок та визначеного викладачем завдання і терміну; - ліквідація заборгованості відбувається протягом 2 тижнів після встановленого терміну у дні визначені викладачем. При цьому оцінка знижується на 10 % (якщо заборгованість не була обумовлена поважними причинами), а якщо заборгованість виникла з поважних причин (напр., по хворобі студента) - зниження оцінки не передбачається; - здобувачі вищої освіти мають право отримати оцінку за екзамен автоматично – у випадку, якщо впродовж семестру такі здобувачі набрали від 90-100 балів; - здобувачі вищої освіти, після завершення аудиторних занять, мають право підвищити свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії. Політика щодо академічної доброчесності: - списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття; - під час роботи над завданнями, користуючись Інтернет-ресурсами та іншими джерелами інформації студент зобов'язаний вказати джерело, використане під час виконання завдання; - усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%; - у разі виявлення факту текстових запозичень більше 30% студент отримує за завдання 0 балів і має повторно виконати завдання, які передбачені даним силабусом; - списування під час виконання завдань заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв); - мобільні пристрої можуть бути використані лише із дозволу викладача. Політика щодо відвідування: - відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять) є обов'язковим компонентом відвідування; - за об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в дистанційному режимі. за погодженням із керівником курсу студент може презентувати виконані завдання під час консультації викладача; - студент, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті; - студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.
Питання на залік	1. Сутність планування як функції менеджменту. Необхідність планування господарської діяльності підприємства в динамічних ринкових умовах. 2. Принципи планування. Підходи до складання планів. 3. Сутність контролінгу і місце планування в системі контролінгу на підприємстві. 4. Система планів підприємства та коло питань, яке вона вирішує. 5. Організаційні структури планування на підприємстві. 6. Зміст і завдання фінансового планування. Структура і зміст фінансового плану. 7. Економічний зміст термінів «бюджетування» і «бюджет». Основна ціль впровадження бюджетування на підприємстві. 8. Причини, що зумовлюють необхідність впровадження бюджетування на підприємствах. Які основні результати можуть отримати підприємства від впровадження та використання бюджетування. Які переваги створює бюджетування для підприємств? 9. Проблеми (економічні, технічні, організаційні, часові, соціальні) впровадження та застосування бюджетних систем на підприємстві. 10. Сутність балансового підходу та балансового узгодження, які лежать в основі бюджетування. 11. Місце бюджетування у процесі менеджменту на підприємстві. 12. Послідовність реалізації бюджетування як управлінської технології (етапи бюджетування). 13. Переваги і недоліки бюджетування.

14. Основні споживачі бюджетної інформації та коло питань, які їх цікавлять.
15. Проблеми впровадження бюджетування на вітчизняних підприємствах та шляхи їх подолання.
16. Автоматизація бюджетування на підприємстві та її етапи. Основні вимоги щодо автоматизації бюджетування на підприємстві.
17. Місце бюджетного планування у процесі поточного планування на підприємстві. Цілі, завдання і переваги бюджетного планування.
18. Особливості вибору бюджетного періоду на підприємстві. Чинники, які впливають на вибір бюджетного періоду на підприємстві.
19. Сутність та призначення принципів бюджетного планування. Характеристика принципів побудови бюджетів.
20. Етапи процесу бюджетного планування.
21. Інформаційне забезпечення бюджетного планування.
22. Сутність методів бюджетного планування. Класифікаційні ознаки та види методів бюджетного планування. Характеристика функціонування підприємства, від яких залежить вибір методів бюджетного планування.
23. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві методів послідовного та синхронного бюджетного планування.
24. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві методів стабільного, гнучкого та неперервного бюджетного планування.
25. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві методів централізованого, децентралізованого та зустрічного бюджетного планування.
26. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві методів бюджетного планування з нульової бази та від досягнутого рівня (нарощування, пріоритетний, факторний, коефіцієнтний).
27. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві нормативного методу бюджетного планування.
28. Сутність, переваги та недоліки застосування на підприємстві матричного методу бюджетного планування.
29. Норми і нормативи: економічний зміст, призначення, спільне і відмінне.
30. Методи розробки планових норм і нормативів. Сутність науково обґрунтованих норм.
31. Характеристика диференційованих, укрупнених, комплексних, типових та єдиних норм.
32. Характеристика (сутність, призначення при розробленні бюджетів, різновиди) трудових норм і нормативів. Норма часу.
33. Характеристика (сутність, призначення при розробленні бюджетів, різновиди) норм і нормативів витрат матеріальних ресурсів. Норма витрат та її структура.
34. Характеристика (сутність, призначення при розробленні бюджетів, різновиди) фінансових нормативів.
35. Ознаки класифікації та види бюджетів підприємства.
36. Види бюджетів за тривалістю бюджетного періоду і за відповідністю ресурсної частини та частини потреб.
37. Характеристика і призначення бюджетів за об'єктом бюджетування, за рівнем узагальнення і за рівнем важливості.
38. Види бюджетів за способом перенесення витрат на собівартість продукції та за впливом обсягу виробництва на рівень витрат.
39. Види бюджетів за видами витрат та за способом врахування витрат.
40. Види бюджетів виділяють за рівнем пристосування бюджетних показників до змін середовища функціонування.
41. Характеристика видів бюджетів за сферами діяльності підприємства.
42. Характеристика і призначення операційних бюджетів.
43. Характеристика і призначення фінансових бюджетів.
44. Характеристика допоміжних і спеціальних бюджетів.
45. Структура, призначення і порядок складання консолідованого бюджету.
46. Сутність терміну «центр відповідальності».
47. Сутність і доцільність створення «бюджетного комітету». Підходи до формування складу бюджетного комітету на підприємстві.
48. Види центрів відповідальності на підприємстві.

	49. Система матеріального бюджетного мотивування. 50. Система морального бюджетного мотивування. 51. Сутність і різновиди ризиків у господарській діяльності підприємства. Причини і наслідки ризиків. Наведіть приклади ризиків внутрішнього та зовнішнього середовищ. 52. Послідовність урахування ризиків при розробленні бюджетів. 53. Характеристика підходу до оцінювання потенційних ризиків бюджету, що передбачає розрахунок коефіцієнта комерційного ризику. 54. Характеристика підходу до оцінювання потенційних ризиків бюджету, що передбачає розрахунок ймовірності невиконання бюджету, міри та ціни ризику. 55. Методи управління бюджетними ризиками та їхня характеристика. 56. Необхідність, сутність та різновиди бюджетного контролю на підприємстві. Характеристика видів бюджетного контролю. 57. Зміст та структура системи бюджетного контролювання на підприємстві. 58. Послідовність (етапи) здійснення бюджетного контролю. 59. Характеристика методів бюджетного контролю. Критерії вибору методів бюджетного контролю. Інструментарій бюджетного контролю. 60. Основні завдання контролювання бюджетів. Принципи бюджетного контролю та їхня характеристика. 61. Види відхилень фактичних бюджетних показників від планових.
Опитування	Опитування проводиться на семінарських/практичних заняттях у вигляді есе, вирішення кейсу, тестових завдань, доповідей та презентацій.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тиждень	Теми	Форма заняття/ години	Результати навчання	Завдання
1/2	Тема 1. Місце фінансового планування в системі управління підприємством	Лекція/ семінар 4 год./2 год	Знати: поняття бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва, мету, завдання, функції, види, принципи та методи. Вміти: визначати завдання бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва, дотримуватися базових принципів. Аналізувати значення бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва задля їх ефективної роботи	Тестові завдання.
3/4	Тема 2. Сутність бюджетного методу управління підприємством	Лекція/ семінар 4 год./2 год	Знати теоретичні основи здійснення розрахункових операцій суб'єктів підприємництва Вміти пред'явлення підприємствам претензії по розрахунках. Аналізувати переваги й недоліки бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва	Виконання самостійної роботи. Розв'язок задач.
5/6	Тема 3. Типологія бюджетів	Лекція/ семінар 4 год./2 год	Знати види бюджетів підприємства. Вміти визначати вхідні та вихідні грошові потоки суб'єкта підприємництва. Аналізувати величину чистого грошового потоку.	Кейси. Доповіді та презентації
7/8	Тема 4. Методи бюджетування	Лекція/ семінар 4 год./2 год	Знати економічну сутність методів бюджетування. Вміти структурувати фактори, які впливають на бюджетування суб'єктів підприємництва. Аналізувати зміну прибутковості суб'єкта підприємництва у динаміці.	

8/9	Тема 5. Формування системи бюджетування на підприємстві	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати чинний порядок формування системи бюджетування на підприємстві Вміти визначити суми бюджетування на підприємстві Аналізувати зміни в бюджетах підприємств
9/10	Тема 6. Структуризація підприємства для цілей бюджетування	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати економічну сутність, структуризації підприємства Вміти визначати необхідний склад та структуру коштів для цілей бюджетування. Аналізувати показники ефективності використання коштів
10/11	Тема 7. Технологія формування операційних бюджетів	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати види технологій формування операційних бюджетів. Вміти визначати потребу в капіталі. Аналізувати переваги і недоліки різних джерел залучення капіталу
11/12	Тема 8. Формування фінансових бюджетів підприємства	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати економічну сутність формування фінансових бюджетів підприємства. Вміти визначати потребу в фінансових бюджетах підприємства. Аналізувати переваги і недоліки формування фінансових бюджетів підприємства
12/13	Тема 9. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати сутність, мету, принципи та методи аналізу бюджетів суб'єкта підприємництва. Вміти користуватися результатами аналізу бюджетів суб'єкта підприємництва. Аналізувати та оцінювати бюджетів суб'єкта підприємництва.
13/14	Тема 10. Організація бюджетного процесу на підприємствах	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати види та етапи бюджетного процесу на підприємствах. Вміти застосовувати методи бюджетного процесу на підприємствах. Аналізувати виконання бюджетного процесу на підприємствах
14/15	Тема 11. Мотивація і відповідальність в бюджетуванні	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати сутність та механізм мотивації і відповідальності в бюджетуванні. Вміти приймати рішення щодо фінансового оздоровлення суб'єкта підприємництва. Аналізувати випадки відповідальності суб'єкта підприємництва.
15/16	Тема 12. Інформаційні технології в бюджетуванні	Лекція/ семінар 2 год./2 год	Знати сутність інформаційних технологій в бюджетуванні. Вміти використовувати інформаційні технології в бюджетуванні. Аналізувати випадки використання інформаційних технологій в бюджетуванні